

Palestina
Eretz Israel

a Nép akarata

1891. év május 4-ike volt, zsidó számítás szerint 5661. ádár 26-át irtak akkor. Kis karaván vonult a Kishon-patak mentén. Öten voltunk ennek a kis karavánnak tagjai: Asher Ginsberg, a fiatal odesszai író, aki később Achad Haam néven lett korának nagy tanítómestere; Mase, egy moszkvai fiatalember, ki akkoriban fejezte be jogi tanulmányait s idővel mint moszkvai főrabbi szerzett nevet; Temkin, egy fiatal ukrajnai mérnök, ki azért jött Palesztinába, hogy a Chowewe Cion élére álljon; egy fiatal litván zsidó: Eisenstadt, ki később „Barsilai“ néven híres ujságíró lett és végül jómagam, ki most ezeket a sorokat írom. Mi öten indultunk utnak, hogy áttanulmányozzuk a Haifa és Akko közt elterülő nagy síkságot és tárgyaljunk tulajdonosaival, mert komoly szándékunk volt, hogy ezt a területet megszerezzük a zsidó kolonizáció céljára.

Köröskörül évezredes pusztaság, kietlen kopárság. Az egész tágas síkságon alig találoztunk emberrel, itt-ott tünt csak fel egy-egy elhagyott beduintanya. Csupa mocsár és homoksivatag, melyet csak néhol enyhítettek pusztai cserjék, bogáncsos giz-gaz. Ameddig a szem ellátott, ugyanaz a sivár kép. A távolban a Karmel vigasztalanul kopár hegyoldala; sehol egy enyhe zöld színt, se fa, se bokor, se emberi település. Haifa is — ahonnan elindultunk — nyomoruságos kis város volt, csupa szenny és piszok, melyből csak a német Templomosok kolóniája emelkedett ki, mely abban az időben indult fejlődésnek.

Egész nap lovagoltunk. Bejártuk a sikot északról délre, keletről nyugat felé. Alaposan átvizsgáltuk az egész területet, mert felismertük, hogy nagy jövője van. Tudtuk, hogy ez a terület természeténél fogva az ország tulajdonképpeni ütőere; tudtuk, hogy ez a legalkalmasabb pont nagy földközi-tengeri kikötő megépítésére és tudtuk, hogy ide fog irányulni az akkor még teljesen elhanyagolt Jezreél völgyének forgalma. Gyönyörű jövő — sivár jelen!

Fáradtan tértünk este szállásunkra és egész éjjel beszélgettünk ennek a földterületnek a megszerzéséről.

Másnap kora reggel sétára indultam s a haifai Templomos kolónián láttam egy német parasztot, amint kertjében gyomlálgatott. Köszöntésemet mogorván fogadta:

— Ugy-e, ön is azokhoz tartozik, akik tegnap az akko-i síkságon jártak? Nem való az zsidóknak! A zsidók megszokták, hogy mindig a kész dolgokhoz jöjjenek. Áldozatot, igazi áldozatot hozni nem tudnak a zsidók! Nem alkotnak, nem teremtenek! Megvárják, amíg mások áldoznak, dolgoznak, építenek — aztán jönnek és megvásárolják!...“

Ugy beszélt a német paraszt és szavai szégyenpirt sütöttek arcomra. Sápadtan tértem vissza a szállóba barátaimhoz. Elmondtam nekik a német paraszt beszédét. S mi hűséges baráti körben szent fogadalmat tettünk, hogy minden erőnket arra szenteljük, hogy meghazudtoljuk ezeket a kegyetlen szavakat.

Negyvenkét év mult el azóta és sok nyomoruság, üldöztetés, bántalom érte a zsidó népet. A Szétszóratás sok országában folyt patakban a zsidó vér. Guny és nevetség tárgya lettünk a népek között. És saját sorainkban is hányszor csufolták meg az ál-bölcsek azt a nagy és szent gondolatot, hogy vissza kell térnünk atyáink földjére, fel kell építenünk az ő-s-uj országot, hogy ott ismét megteremthessük a természetes népi élet lehetőségét! De mi kitarítottunk fogadalmunk mellett és az ezer sebtől vérző zsidó nép bebizonyította, hogy hitünkben és várakozásunkban nem csalódtunk.

Esküt esküdtünk akkor egymásnak a Megváltás előmozdítására. Barátaim nem érték meg, hogy lássák álmuk megvalósulását. Én azonban hálát adok Istennek végtelen kegyelméért, mondván:

„Áldva légy Örökkévaló, Jiszrael Istene, hogy élni hagytaál a mai napig és méltónak találtál arra, hogy munkám által jusson népemnek a Jezreel völgye, a Sáron síkja és az Akko-i síkság, megváltásának érdeme, miáltal az ősi Föld ismét Jiszrael népének tulajdonává lett.“

M. Ussischkin

Menachem Ussischkin 1863-ban, az oroszországi Dubrovában született és mérnöki tanulmányait a moszkvai technikai főiskolán végezte el. Már 19 éves korában csatlakozik az oroszországi zsidó nemzeti diákmozgalomhoz, melynek vezetője lesz, majd később, Leo Pinsker visszavonulása után őt választja elnökévé a „Choveve Cion“ egyesület, mely már a múlt század 90-es éveiben tűzi ki zászlajára a palesztinai zsidó kolonizáció gondolatát és Ussischkin már akkor (12 évvel a Keren Kayemeth megalapítása előtt) felismeri, hogy a zsidó nép ujjaszületésének legfontosabb problémája Palesztina földjének visszaváltása. 1898-ban fenntartás nélkül csatlakozik a Herzl által proklamált cionista mozgalomhoz és azóta minden kongresszuson alapvető cionista munkát végez. Ő az, akiben megvolt a bátorság ahhoz, hogy az 1903/4. évek-

ben a Herzl és Nordau által is képviselt Uganda-tervvel szemben (az angol kormány javaslata, hogy a zsidókat Ugandában, Közép-Afrikában telepítsék le) ellenállást fejtsen ki és ezzel a Palesztina-gondolatot a kongresszuson végleges győzelemre viszi. Ussischkin azóta a praktikus Palesztina-munka fanatikus harcosa; 1910-ben a párisi békekonferencián emlékeztet, történelmi jelentőségű beszédben ad hangot a zsidó nép Palesztinára vonatkozó követeléseinek és 1920 óta, mint a Keren Kayemeth igazgatója, teljes erejét és egész lényének fanatikus szenvedélyét a „Geulah Haarec“, a föld megváltása gondolatának szolgálatába állítja. Neki köszönheti a zsidó nép, hogy Palesztina nagytartomány, összefüggő területei örök időkre ismét zsidó tulajdonba kerültek.

a föld *Eretz* *israhel*

U s s i s c h k i n h e t v e n é v e s

Országos Rabbikepz. - Zsidó Egyetem Könyvtára

miért proklamáljuk az Ussischkin-akciót...

„Az ország ereje a falu.” Így szól Ussischkin egyik alapvető mondása.

A nagyvárosok és az iparosodás korát éljük. Bizonyára a mi köreinkben is sokan akadnak, kik kétségbe fogják vonni ennek a mondásnak a jelentőségét. Szívesen hasonlítgatják Erec Jiszraelt magas fejlettségű ipari országokhoz, mint Belgium, Anglia, Németország és ezzel akarják bizonyítani, hogy Palesztina zsidó lakosságának rétegződése hasonlít a modern ipari országok lakosságának „normális” foglalkozásbeli megoszlásához.

Ilyen gondolatok azonban csak városi ember agyában teremhetnek. Kényelmes önámítás volna magunkat ehhez tartani. Ez vesztünket okozná.

Önámítás volna, ha a zsidó lakosságnak falun lakó 25%-át társadalmi és nemzetgazdasági szempontból úgy értékelnék, mint Belgium 25%-nyi östermelő lakosságát. Egyéb alapvető különbségektől eltekintve, megfeledezzünk arról, hogy a mi mezőgazdáink még lelkileg közel állanak a városhoz, míg a többi országok városi lakossága — mely rövid ideje, 1—3 nemzedék óta költözött a városba — ösztönösen is közel áll a faluhoz. Az európai nagyvárosok nemzsidó lakossága szereti a természetet, minden alkalmat megragad, hogy szabadba jusson, míg a zsidónál azt tapasztaljuk, hogy ez az ösztön sokkal gyöngébb. Ez mind a két részen természetes jelenség. Mi, zsidók már kétezer éve elvesztettük a talajt a lábunk alól, melyben a nemzsidó — még a városi lakos is — benne gyökerezik.

Ennek a ténynek ma különösen nagy jelentősége

Haifa kereskedelmi központja

van. A gazdasági átalakulás döntő korszakában élünk, mely bizonyára a társadalmi rétegződés erős átalakulását maga után vonni. A népek ismét saját földjük termésére fognak támaszkodni, nem pedig idegen piacok kihasználására. A belga vagy a német városi lakos akkor vissza fog találni a nemzeti földhöz, mely — bármilyen társadalomgazdasági formában is —, de száz százalékban az övé. *De hová megyünk mi, zsidók, ha idejekorán nem szerzünk elegendő nemzeti földbirtokot?!*

Mindezeknek a gondoknak, mindezeknek a kérdéseknek egy a lényege: a föld. Senki sem érzi át ezt jobban, mint Ussischkin. Fáradhatatlanul, figyelmeztetőleg kérve és követelve tartja napirenden ezt a kérdést.

Ussischkin, a zsidó földszerzés nagy harcosa most lett 70 éves. Mivel ünnepelehetnénk meg jobban ezt az alkalmat, mint egy *nagy földterület megváltásával!*

Ussischkin nemcsak a föld, hanem a zsidó munka szózatát is hirdeti. „*Erec Jiszraelben kivétel nélkül minden munkát zsidóknak kell elvégezniük — csak amit zsidó kéz vetett, csak az fog gyümölcsöt teremni a zsidó nép számára.*” Tévednek azok a zsidó birtokosok, akik azt hiszik, hogy nyerne az olcsó, idegen munkán. A mai nap hasznáért áldozatul vetik a jövőt. Ha mi zsidók Erec Jiszraelben csak urak, munkaadók és földbirtokosok leszünk, kik nemzsidó munkásokkal dolgoztatnak, akkor mindazt, amit teremtettünk, ismét el fogjuk veszíteni s gyemekeink és unokáink époly hontalanok lesznek, mint elődeik. Az idők folyamán változnak a gazdasági formák és változik a birtokmegoszlás. De a nép, mely megműveli a földet — megmarad. A nép hosszuéletű s a földdel való kapcsolata örök. A földet tényleg és lelkileg nem a vételár lefizetésével szerezzük meg, hanem megművelésével. Csak akkor van ereje egy népnek visszaverni a léte ellen irányuló támadásokat, ha a legbensőségesebb kapcsolatban áll a földdel.

Ussischkin ezeknek az igazságoknak fáradhatatlan hirdetője és harcosa. Hálásak vagyunk neki érte.

Kimagasló csúcson állva, hallatja figyelmeztető szavát az egész zsidó világ előtt. Midőn a patriárák korába lép, kötelességünk, hogy kifejezzük neki legmélyebb köszönetünket.

Napjainkban Ussischkin a zsidó nép példaképe, a zsidó nép feladatának jelképe: Ussischkin egyedüli életcélja Erec Jiszrael földjének megváltása.

A zsidó néptől ma elvesznek minden feladatot — vagy magától hull ki a kezéből. Egy feladata maradt, egyetlen célja, melynek történelmi jelentősége van: **Palesztina fölépítése.**

Ussischkin ennek a feladatnak élő és látható megtestesülése. Azért kellett a nagy földmegváltó akciót az ő nevével összekapcsolni. Legyen ez az akció nagy történelmi tett, mely az egész világnak megmutatja és hangsúlyozza, hogy akadályoktól vissza nem riadva, haladunk célunk elérése felé, mely a virágzó és alkotó palesztinai zsidó nemzeti otthon fölépítése!

A tel-avivi nagy zsinagóga

Lakóház, Tel-Aviv

Rothschild-körút, Tel-Aviv

A Keren Kayemeth Lelrael főirodája,
Jeruzsálem

Dzseleház, Tel-Aviv

Az új haifai kikötő

a modern zsidó város

Palesztina gazdasági helyzete

Palesztina gazdasági helyzetének leírása sokoldalú, bonyolódott feladat, amelynek csak nagy vonásokban, vázlatosan tehetünk eleget. Az itt következő jegyzetek szolgálnak *általános jellegű* utmutatásul a palesztinai zsidó gazdasági élet irányáról, üteméről és főbb jellegzetességéről s egyben áttekintést adnak az ott folyó országépítő munka gazdasági vonatkozásairól is.

Az építőmunka konjunkturája.

Palesztina gazdasági fejlődése lényegesen különbözik más országok gazdasági viszonyaitól. *Palesztina* „*épülő ország*“. Gazdasági fellendülése ezen építőmunka jegyében folyik. Ennek a körülménynek következményei vannak; fény- és árnyoldalai, melyek természetesen mindaddig fognak tartani, míg ennek az évek óta tartó fellendülésnek két fontos előfeltétele fennforog: *a bevándorlás és a tőke beáramlása*. S ez előre is szinte bizonyos. Az elmúlt évben 30.000 zsidó vándorolt be a kormány engedélyével s az országban megforduló 70.000 turista közül is visszamaradt 20.000. A bevándorlás tehát *emelkedő számot mutat*, ami nem utolsó sorban annak az elviselhetetlen gazdasági és erkölcsi nyomásnak a következménye, mely a legkülönbözőbb országokban jellemzi a zsidó tömegek sorsát. *A tőke beáramlására* vonatkozólag pedig megállapítást nyert, hogy noha az utolsó évben több, mint 5 millió fontot vettek ki a bankokból, melyet produktív beruházásokra fordítottak, a palesztinai bankokban még mindig több, mint 11 millió font zsidó tőke várja felhasználását s a tőke Európa és Amerika országaiból még egyre áramlik.

Mezőgazdaság.

A bevándorlás és a tőke beáramlása következtében beállott fellendülés azonban nem hatott ki a gazdasági élet minden ágára egyformán. Még a narancs-zóna sem mutatta 1933-ban azt a rohamos terjeszkedést, melyet 1932-ben tapasztaltunk. Az egészséges gazdasági fejlődés szempontjából bizonyára ennek is van előnye. Ugyanis már az eddigi narancsültetvények is néhány év múlva a narancs-exportot évi 20 millió ládára fogják emelni, ami a jelenlegi termelés négyszerese. S kérdéses, hogy az európai piacok felvevőképessége fejlődik-e annyira, hogy felvegye ezt a mennyiséget.

S ha az utolsó esztendőben már a narancs-zóná-

ban is tartózkodást tapasztalunk. sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a narancs-zónán kívül fekvő egész mezőgazdasági területen nem látjuk azt a fellendülő fejlődést, melyet a zsidó Palesztina érdeke megkívánna. Kétségtelen, hogy a kolóniák mezőgazdasági terményeik számára jó piacot találtak, sőt az élelmiszerszükséglet annyira emelkedett, hogy a mezőgazdasági terményeknek, különösen főzelék-féléknek az utolsó években megindult exportja teljesen megszűnt. De a narancs-zónán kívül, tehát az ország belsejében, magánkezdeményezésből *új telepek nem alkultak*. Csupán az a néhány telep, amely a Keren Kayemethnek köszönheti létezését. A fennálló gabonatermelő- és vegyesgazdálkodást űző kolóniákat sem érintette annyira a föllendülés, mint kívánatos volna.

A zsidó földművelő falvak tehát szépen fejlődnek, de nemzeti gazdaságunknak ez az ága mégsem fejlődik annyira, amennyire szükséges. Mezőgazdasági kolóniák alapítása uttörő munkát igényel. S noha a termelvények piaca az országban biztosítva van, ehhez az uttörő munkához a magántőke eddig kevés kedvet mutatott. A nemzeti alapok, a Keren Kayemeth és a Keren Hajeszod pedig nem rendelkeznek azzal az anyagi erővel, melyet egy nagyméretű újabb telepítés megkíván.

Az ipar.

Az ipar helyzete, a mezőgazdasághoz képest, fellelte kedvező. Erre nagy hatással volt a fellendülés két tényezője, a bevándorlás és a tőke beáramlása. Ezen a téren a közeljövőben nem kell pangástól, visszaeséstől tartanunk. Sőt további ugrásszerű fejlődés várható.

Az ipari vállalkozás jó kilátásainak számos oka van: *a belföldi fogyasztás növekedése, a lakosság életszínvonalának emelkedése, Palesztina három világrész közti központi fekvése, az új haifai kikötő, mely a Közelkelet legmodernebb kikötője, jó úthálózat, fontos vasutvonalak, a fejlődő Haifa bekapcsolódása a világforgalomba, a Palesztinával szomszédos piacokon az európai iparral való verseny lehetősége, az alacsony vámok, a belföldi ipar fejlődésének védővámokkal való biztosítása, az olcsó villanyáram s végül a mosszuli petróleum Haifába vivő csővezetéke*. Mindezen tényezők együttműködése a következő években a palesztinai ipar és kereskedelem további nagyarányú fejlődését biztosítja.

Az ipar minden ágában siker kecsegteti az új vállalatokat. Palesztina ugyan kicsi, de körülötte egész sor iparilag elmaradt ország van, ahol nagy szükség van az összes ipari termékekre. Jó szakemberek számára, kik kapcsolatokat tudnak teremteni, itt nagy lehetőségek nyílnak, sőt az európai és amerikai termelőkkel szemben abban az előnyös helyzetben vannak, hogy még India piacaihoz is sokkal közelebb vannak, mint amazok.

Import, export.

Földrajzi helyzete és éghajlati viszonyai mindenkör arra fogják Palesztinát predestinálni, hogy nagyméretű nemzetközi áruforgalom színhelye legyen. Nyersanyagokban az ország szegény, élelmiszertermelése a bevándorlás és a lakosság erős természetes szaporodása következtében előálló követelményekkel még hosszú ideig nem lesz képes lépést tartani. Ipara még hosszú ideig nem lesz elég fejlett és elég sokoldalú ahhoz, hogy a lakosság szükségleteit minden tekintetben és teljesen fedezze. Palesztina tehát nagy importra szorul.

Az ország éghajlati viszonyai s a palesztinai narancs kiválósága viszont természetesen egyoldalú termelést vonnak maguk után. Ezek a tények szabják meg az import természetét. A behozott áru 25%-a élelmiszer, melynek mennyisége a fentebb kifejtett okokból egyre növekszik. A behozatal 50%-a árukból és ipari készgártmányokból (így gépekből, stb.) áll, míg a nyersanyagok behozatala még csak 8%-ot tesz ki, ami nyilván mutatja, hogy a hihetetlen fellendülés ellenére még milyen gyenge a palesztinai ipar.

A föllendülés két tényezője, a bevándorlás és a tőke özönlése a jövő években sem fog gyöngülni. Így tehát az import is növekedni fog. Ezért törekszenek szinte az összes államok — Magyarország érthetetlen és indokolatlan távolmaradása mellett — a palesztinai piac meghódítására. Ezért mutatkozik világszerte oly nagy érdeklődés a tel-avivi Levante Árumintavásár iránt, ezért igyekeznek minden országban egyes kereskedelmi kamarák létesítésével a gazdasági kapcsolatokat Palesztinával kimélyíteni s ezért érdeklődnek a világ politikusai és közgazdászai oly nagyon Palesztina helyzete és fejlődése iránt.

Minden épülő ország kereskedelmi mérlege passzív. Természetesen ez a helyzet Palesztinánál is. 1933-ban az import mintegy 150 millió pengővel haladta meg az exportot, de nyugtalanságra nincsen ok, mert a tőke erős beáramlása kiegyenlíti ezt a különbözetet. Mindazonáltal örvendetes a palesztinai exportlehetőségeknek s a palesztinai árukivitelnek évről-évre való fejlődése. Az export legnagyobb tétele a narancs. S miként minden állam keresi termékei számára a palesztinai piacot, ép úgy minden országban egyre növekszik a palesztinai narancs piaca. Sőt sok helyen tapasztalható, hogy a palesztinai narancs kiszorítja az olasz, a spanyol, vagy éppenséggel a kaliforniai narancsot. Emellett a palesztinai ipar is egyre nagyobb piacot talál a szomszédos országokban. Ez nagyon örvendetes. Mert noha maga az ország is fel tudja venni iparának termékeit, de az exportlehetőségek azt mutatják, hogy az ifjú palesztinai ipar már eredményesen tudja fölvenni a versenyt a keleti piacon az összes országokkal. Ez egészséges fejlődésre vall s az ország nagy befogadóképessége mellett szól.

Palesztina befogadóképessége.

Palesztina befogadóképességének kérdésében nem lehet messzeágazó fejtegetésekbe bocsátkozni. De annyi bizonyos, hogy ebben a tekintetben Palesztina „a korlátlan lehetőségek hazája”. Palesztináról bizvást állíthatjuk, hogy befogadóképessége csak *a zsidó nép vállalkozó szellemétől és áldozatkészségétől függ*. A jelenleg rendelkezésre álló s megművelhető területek egymagukban elegendőek további 150.000 földműves-család leteleptetésére. S miután minden földműves-családra két városi család esik, a jelenleg megművelhető területek figyelembevételével, Palesztinában még félmillió család nyerhet elhelyezést. *De a földművelésre alkalmas területek növelhetők*. Meg kell gondolnunk, hogy a zsidó uttörő munka eddig is mocsarakat, homokpusztákat varázsolt át termőfölddé. Ujonnan furt kutak biztosítják az öntözést, vizellátást. Ilymódon a Dél-Palesztinában, a Negeven parlagon heverő és lakatlan ötmillió dunamföldet is be lehetne népesíteni. S végül ott van a gazdaságilag teljesen Palesztinától függő Transjordánia, mely 18 millió dunam művelhető földjével szinte lakatlan pusztaság s egy erős zsidó Palesztina építőmunkája idővel okvetlenül át fog oda is terjedni a munka békés hódítása jegyében. Lehetetlen tehát arról beszélni, hogy Palesztina befogadóképessége korlátott; Palesztina és Transjordánia fizikai értelemben is hivatva van arra, hogy a zsidó nép nagy részének otthona legyen.

A jövő útja.

Palesztina gazdasági fejlődésének iramát mindenél jobban az a tény jellemzi, hogy az összes ujonnan alakított ipari és kereskedelmi vállalatok rövid idő alatt túllépik előirányzott kereteiket, vagy nem tudnak eleget tenni a növekvő követelményeknek. Ezt látjuk Tel-Aviv és Haifa kereskedelmi negyedeiben, ezt tapasztaljuk a nagy tel-avivi szilikátgyárnál, ezt a haifai Neshor cementgyárnál és sok másnál, melyek ismételt kibővítések ellenére nem bírnak lépést tartani a fejlődéssel.

Ha Palesztina jövőjéről szólunk, úgy nem szabad csak magára Palesztinára gondolnunk. Figyelembe kell vennünk Palesztinának a Közelkeleten elfoglalt különleges földrajzi helyzetét, mely ennek a gazdaságilag fejletlen nagy területnek akarva-nem-akarva az élére állítja. Gondoljunk csak a Tibériástól délre levő Ruthenberg elektronos erőműtelepre, mely a Kelet legnagyobb ilyen ipartelepe s mely nemcsak Palesztinát, de a környező országokat is elfogja látni olcsó villamos árammal. A Holt-tenger partján évről-évre megnagyobbítják a világ leggazdagabb káliumkészletét kiaknázó ipartelepét s az ott kitermelt kálium rövidesen uralkodni fog az egész világpiacra. Az a hatalmas csővezeték, melyet 1935-ben fognak üzembe helyezni, a mezopotámiai Moszulból Haifáig hozza a nyers kőolajat. Angliát bizonyára nemcsak érzelmi okok vezették s nemcsak a zsidó nép iránti szimpátiája, midőn éppen Haifában létesített hatalmas légi kikötőt a Kelettel való összeköttetés erősítésére. Ugyancsak nem érzelmi szempontok, hanem nagy horderejű kereskedelempolitikai elgondolás vezette a bagdadi vasút kiépítésénél. Valóban nem kell nagy képzelőtehetség ahhoz, hogy Haifát és vele együtt egész Palesztinát máris Kelet nagy kapujának tekintsük és néhány év alatt a Herzl Tivadar képzeletében megszületett „Ósujorság” eltörpüljön a zsidó Palesztina élő valósága mögött.

a „Keren Kayemeth Leisrael”

A Keren Kayemethet röviden és precízen így nevezhetjük: *A zsidó földfogalás eszköze.*

Ez az intézmény vetette meg az alapját annak a törekvésnek, hogy Palesztina földje *a zsidóság tulajdonába merjen át.*

Alapszabályai értelmében a Keren Kayemeth (KKL) feladata, hogy Palesztinában földet vásároljon, mely *a zsidóság örök, elidegeníthetetlen tulajdona lesz.* A KKL tehát az egyszer általa már megvásárolt földet többé el nem adhatja, azzal üzleteket nem köthet. Csekély bérösszeg ellenében 49 vagy 99 évre *örökbérbe* adja földjeit (aszerint, hogy mezőgazdasági területről vagy városi földekről van szó). A bérlőnek vagy utódainak jogukban áll a bérletet meghosszabbítani. Ennek előfeltétele azonban az a követelmény, hogy a KKL földjét csak *a bérlő és családja saját munkájával* művelheti meg. Ez az intézkedés van hivatva megakadályozni azt, hogy egy egyén kezében nagyobb terület összpontosuljon, ami utat nyitna a spekulációnak.

A KKL nemcsak megvásárolja a földet, hanem el is végzi rajta a szükséges talajjavító munkálatokat. Mocsarakat csapol, fákat ültet, kutakat fur, egy szóval megteremti a település előfeltételeit.

Tevékenysége a mezőgazdasági és városi területekre egyaránt kiterjed. Az utóbbi években azonban az anyagi eszközök sajnálatos hiánya folytán kénytelen volt csak mezőgazdasági telepítésre alkalmas földterületek szerzésére szorítkozni. A földeket természetesen nem rendszertelenül vásárolja, hanem szem előtt tartja az ország *tervszerű birtokbavételének és feltárásának előfeltételeit.* Ennek a rendszeres földpolitikának alapja és kiindulópontja volt az *Emek Jezreél völgyének, a tengerparti síkságon a Wadi Chawarit-földeknek s a haifai kikötő körül az akkori síkságnak megvásárlása.*

A KKL földállománya ma mintegy 330.000 dunam mezőgazdasági és 2000 dunam városi föld. Közel 2½ millió angol fontot fektetett be ezekbe a területekbe. A magánosok és a PICA által teremtett palesztinai zsidó kolóniákon kívül, magában a KKL földjein ma 54 mezőgazdasági telep, 10 városnegyed, 10 mezőgazdasági kiképzést szolgáló mintagazdaság és 80 középület (iskola, kórház, templom stb.) van.

A Keren Kayemeth és „Geulath Haarec” (a föld megváltása).

Palesztinában ma hatalmas gazdasági fellendülés van. S a nemzeti földtulajdon az utolsó két év alatt alig növekedett. Ezen a ponton meg kell állnunk. Gondolkodóba kell esnünk!

Az utolsó két év alatt sokmillió fontnyi tőke áramlott be Palesztinába, mely összegek egy része gyümölcsöző befektetést nyert, más része még a bankokban várja elhelyezését. És ezalatt az idő alatt mégis mindössze 37.000 dunam föld tért vissza a zsidóság tulajdonába. Ennek a területnek is legnagyobb részét a KKL vásárolta, mert a magánosok többnyire megelégedtek azzal, hogy egyik zsidó eladta földjét a másiknak, mely műveletek közben a zsidóság földállománya összegében alig növekedett.

A zsidó földtulajdonnak ez a kézzől-kézre való vándorlása erős *földspekulációra* vezetett. A földárakat felhajtották, ami a KKL rendszeres földvásárló munkáját nagymértékben gátolta. Ez a tény egy magában is rávilágít arra, hogy a zsidó földtulajdon növelése és ezzel a zsidó nemzeti otthon normális kiépítése szempontjából milyen nagy jelentősége van a Keren Kayemethnek.

A „geulath haarec”, a föld megváltásának munkája a Keren Kayemeth döntő sulyu és irányító működése nélkül elképzelhetetlen.

Magánosok kezdeményezése.

Nem akarjuk lekicsinyelni a magánosok tevékenységének jelentőségét. Ennek is minden lépése, mellyel zsidóknak megadja az alkotómunka lehetőségét, áldás az egész országra. De Palesztinában napról-napra bebizonyosodik az a tagadhatatlan tény, hogy az országban befektetett sokmilliónyi magántőke a föld megváltása terén említésreméltó munkát nem végzett.

Palesztinában, a nagy gazdasági fellendülés dacára, *új földek vásárlása szinte teljesen szünetel.* A Keren Kayemeth kénytelen normális bevételeit korábban vállalt kötelezettségei fedezésére fordítani s így nincs elég ereje új, nagy, összefüggő földterületek vásárlására. Vannak pedig nagy lehetőségek, oly lehetőségek, melyeket csak a nemzeti tőke használhat ki eredményesen.

A földspekuláció veszélye.

A Keren Kayemeth ily körülmények között nem tud föld-árszabályozó szerepet betölteni. Ez vezetett a tomboló földspekulációhoz, mely sulyosan veszélyezteti a „geulath haarec”, a föld megváltásának megvalósítását.

A földspekuláció fölveri a földek árát, senki és

évesredez tisztaság

vízigző ország

boldog jövő

Kőfejtés Atlitban

Betonsövek gyártása

Kőbánya Jeruzsálem környékén

Tei-Or, Ruthenberg-művek, egyik gép-terem

Ruthenberg-művek, kapcsolóterem

A Ruthenberg-művek modern lakótelepe

ipar-modern technika

Egyetemi könyvtár, Jeruzsálem

semmi által nem szabályozott teleküzérkedést teremt. A lakberek emelkednek, amiáltal a lakásviszonyok rosszabbodnak és mind nehezebbé válik új ipari vállalatok létesítéséhez megfelelő földterületek megszerzése. Ezt legjobban látjuk Tel-Aviv fejlődésében.

Haifában viszont *spekulációt szabályozó tevékenységében* tapasztaljuk a Keren Kayemeth nagy nemzeti jelentőségét. Itt a KKL a város körül elterülő földek legnagyobb részét megszerezte. Az ujonnan létesülő iparvállalatok nem kénytelenek megfizethetetlen árakon vásárolni a telkeket — mint Tel-Avivban —, hanem a Keren Kayemeth-től kedvező feltételek mellett örökbérbe kapják meg a szükséges területeket.

A nemzeti földbirtokok jelentősége.

Megállapíthatjuk tehát, hogy a Keren Kayemethnek óriási társadalompolitikai jelentősége van és hogy munkájától függ a palesztinai nemzeti otthon normális fejlődése. De megállapíthatjuk azt is, hogy ez az alap a jelen körülmények közt nem tud megfelelni feladatának.

A zsidók ma *tömegesen akarnak kivándorolni* minden országból, ahol nagyobb számban laknak. Nagyobb tömegű zsidó bevándorlót pedig csak egy ország vehet fel: Palesztina. A Keren Kayemethnek tehát állandóan megfelelő földterületekkel kellene rendelkeznie, egyrészt, hogy a városokban *megakadályozhassa a földspekulációt és a zsidó ipar normális fejlődését támogatassa*, másrészt és főképpen,

hogy mindig képes legyen nagyszabású mezőgazdasági telepítésekre, ami a *normális zsidó közösség* kiépülésének nélkülözhetetlen előfeltétele.

Nagy földtartalékot kell szereznünk! Ez a mai nap legégetőbb feladata. Csak ez nyithatja meg a kaput a Németországból és más országokból jövő szerencsétlen zsidók ezreinek, csak ily módon adhatja meg az ország az élet és alkotómunka lehetőségét azoknak a tízezreknek, kik létük anyagi és lelki összeroppanásából új életbe menekülnek.

A Keren Kayemeth normális bevételei, melyeket a világ minden országában kialakított szervezetével ér el, már évekre előre le vannak kötve. Ezeket új, nagy földtartalékok megszerzésére nem vehetjük igénybe. *Rendkívüli erőfeszítéssel, rendkívüli eszközöket kell előteremtünk.*

A nagy feladat

A Keren Kayemethnek éppen most van meg a lehetősége arra, hogy egy nagy, központi fekvésű földterületet szerezzen meg, mely a zsidó Palesztina fejlődésének szempontjából elengedhetetlenül szükséges. Ennek a földterületnek a megszerzésére szolgál az *Ussischkin-akció*, melyet a KKL most az egész világon proklamál.

Az egész világ zsidóságának meg kell értenie, hogy a zsidó nép ujjászületésében *a legfontosabb szerep a Keren Kayemethnek jutott.* Ez teremti meg azt az alapot, a földet, melyen a zsidó nép ujjászületésének folyamata természetesen végbemegy, ez állítja helyre újból azt a bázist, mely nélkül a zsidó tömegek normális gazdasági és lelki átrétegződése lehetetlen.

A földfoglalásnak életbevágóan fontos művét nem lehet folyton kis adományokkal megoldani.

Földet a földnélküli népnek! Hazát a lelkileg meghasonlott emberek tömegének! Oly élmény ez egy nép életében, oly isteni kegy, melyért semmiféle áldozat sem lehet drága. A zsidóságnak meg kell hoznia ezt az áldozatot. Ki kell vennie belőle a részét mindenkinek, ki nemcsak önmagára gondol, hanem kötelességet érez embertársaival szemben, kikkel örökké összekapcsolja a sors számtalan elszakíthatatlan fonala. Részt kell vennie benne minden zsidónak, kiben él a mindnyájunkra nehezedő nagy felelősség tudata, a felelősségé, mellyel utódainknak, az eljövendő nemzedéknek tartozunk, hogy előkészítsük az utat a jelen kietlenségéből a szebb és sugárzóbb jövő felé.

kultúra és művészet Palesztinában

Hatalmas tárgykör — lehetetlen erről rövid ismertetést adni. Csak néhány szóval mutatunk rá a zsidó építőmunkának erre a részére. De ebből is látható, hogy Palesztinában fejlődő kultúra — *héber kultúra*. Az országban élő költők, írók, festők, zenészek és egyéb művészek működése az ország héber kulturáját olyan színvonalra emelte, mely világszerte elismerést aratott.

Palesztinában a zsidó kiadóvállalatoknál éven-

ként sokszáz héber könyv jelenik meg. Más nyelveken kevés.

Körülbelül 50 héber nyelvű időszaki lap jelenik meg. A három héber napilap mellett a heti, havi és negyedévi folyóiratok egész sora áll, melyek gazdasági, politikai, tudományos és művészeti problémákkal foglalkoznak. Napilapok: a „Haarec“ (demokrata), „Doar Hajom“ (polgári-revizionista) és „Davar“ (a munkáspárt lapja). A 15 szakfolyóirat

A zsengek ünnepe

Központi kórház az
Az Emek Jerzeelben

Reáliskola, Hedar Hakarmel, Haifa

Fisika-óra Kfar-Gileadban

A földművelésiskola kovács-
műhelye, Mikve-Israel

kultura
civilizáció

közül legfontosabbak: „Boszt'nai“ (a citrus-ültetvényesek ujságja), „Pinkasz“ (a hivatalnokok lapja), „Moznajim“ (a héber írók szövetsége adja ki), „Haszadeh“ (mezőgazdasági havi folyóirat), „Harefuah“ (az orvosszövetség ujságja), illusztrált ujságok, mint: „Hasawua“ és „Kolnoa“ ifjusági és gyermeklapok, mint pl. „Hatikvah“ (mizrachista); a kormány hivatalos lapja: „Haiton Harismi sel Memsalath Palesztina“; irodalmi folyóiratok, mint a „Ketubim“ és „Gazith“ ,végül politikai folyóiratok, mint a „Hapoel Hacair“ (a munkáspárt lapja), „Ha-Or“ (radikális szocialista), „Ha-Héd“ (mizrachista), „Ha-Am“ (revizionista), „Chazit Ha-Am“ (revizionista), „Kol Jisrael“ (agudista), stb.

A héber egyetemen, melyet Jeruzsálemben a Skopus-hegyen 1925-ben nyitottak meg, a teljesen kiépített filozófiai és biológiai fakultáson kívül más tanszakok kiépítése is folyik. Az egyetemnek van judaista, orientalista, filozófiai, történelmi, irodalmi, matematikai, kémiai, biokémiai, fizikai, állattani, növénytani, földtani, higiéniai és mikrobiológiai intézete, ezenkívül nagy növénytani, állattani és régiséggyűjteménye. Az egyetem legfontosabb épületei: a nagy laboratórium, a Wattenberg-ház, az Einstein-matematikai intézettel, a Schapiro-ház, melyben a fizikai intézetet helyezték el, a könyvtár a David Wolffsohn-házban és az amfiteatrum. Abból a törekvésből kiindulva, hogy valóban az ország centrális kulturintézményévé legyen, a jeruzsálemi egyetem nemrég nagy egyetemi kurzusokat kezdett Tel-Avivban, melyeket az egyetem tanárai tartanak.

A rendkívül egységes és modern felfogású, mintaszerű egyéb héber iskolarendszerről itt nem beszélhetünk részletesen. Méreteiről képet ad a jelen brosurában más helyütt közölt statisztikai tabella.

A jeruzsálemi zsidó Nemzeti és Egyetemi Könyvtár már ma a Kelet legnagyobb könyvtára és több, mint 250.000 kötetből áll, amely igen értékes héber első kiadások gyűjteményét is felöleli. A könyvtárnak a világ minden részéből több, mint 1200 folyóirat jár rendszeresen, melyek az épület nagy olvasótermében állnak a látogatók rendelkezésére. Emellett még más városokban is vannak nagy könyvtárak. Így a tel-avivi városi könyvtár, melyet szintén erősen látogatnak.

Palesztina zsidó írói és ujságírói nagy szakegyesületekbe tömörültek. Ezenkívül még egész sora áll fenn a különböző más egyesületeknek, melyek élénk, művészi életet fejtenek ki. A sok mozin kívül két héber színház van Tel-Avivban („Habimah“ és

„Ohel“), melyek jó rendezésben, kitűnő előadásokat produkálnak és magas művészi színvonalon állnak. Továbbá Tel-Avivban van a héber opera is. Két modern héber kabaré-színház is van, különösen említésreméltó a „Matate“. Ezek a színházak igazán művészi formában az ország politikai és szellemi életét kritizálják. A színházak gyakran vendégszerepelnek az ország többi városaiban, a kisebb-nagyobb kolóniákban is s így a héber drámai művészet alkotásai a zsidó Jisuv legkisebb cetrnumába is eljutnak.

A zenei élet igen fejlett. A legkiválóbb zsidó művészek vendégszerepelnek ma is ellátogatnak Palesztinába s ott mindenütt hálás, műértő közönségre találnak. De ma már sok kiváló zenész él állandóan Palesztinában. Ez a körülmény különösen az utóbbi időkben járult hozzá a szervesen fejlődő zenei élet kialakulásához, mely magas művészeti színvonalon áll.

Legutóbb Tel-Avivban megalakult Palesztina nagy filharmónikus zenekara, mely sok sikerrel kísérli meg a legnagyobb zenei művek előadását. Jeruzsálemben a Budapesti Vonósnégyes egykori vezetőjének, Hauser Emilnek vezénylete alatt álló kamarazenekar tart tökéletesen kiegyenlített művészi előadásokat. A fiatal generáció zenei kiképzéséről Tel-Avivban, Jeruzsálemben és Haifában számos zeneiskola gondoskodik. Említésreméltó közöttük a jeruzsálemi konzervatórium.

Megemlítendő még Palesztina muzeumai, különösen a jeruzsálemi Becelel-muzeum, mely a néhai Boris Schatz professzor által alapított iparművészeti iskolához kapcsolódik. Ez az iskola évtizedes munkájával elérte azt, hogy a zsidó iparművészet ma valóban otthonra talált Palesztinában, hogy igen sok zsidó nyert itt kiképzést az iparművészet legkülönbözőbb ágaiban.

Rövid vázlatot akartunk fentiekben Erec Izrael művészeti és kulturális életéről adni s végül még csak azt kell megállapítanunk, hogy a hatalmas tempóban fejlődő palesztinai élet, mely napról-napra nemcsak nagy gazdasági haladást, hanem művészeti ujitásokat és elmélyülést is hoz, az itt vázolt kereteket szinte napról-napra szétveti. De már ezek a sorok is képeket adnak arról, hogy Erec Izrael azon az uton van, hogy még a mi nemzedékünkben azzá a nagy zsidó kulturális és szellemi központtá váljon, amely az egész világ zsidóságának művészi alkotását meg tudja termékenyíteni.

mit értünk el eddig Erec Izraelben

Zsidó bevándorlás az utolsó években:

1930-ban	4.800 lélek
1931-ben	3.900 „
1932-ben	9.800 „
1933-ban	30.000 „

Ez turista-bevándorlók nélkül értendő. 1933-ban az országban maradt turistákkal együtt a bevándorlók száma 50.000-re emelkedett.

Mint tényleges turista 1930-ban 13.200, míg 1933-ban már 70.000 látogatója volt az országnak.

A zsidó lakosság növekedése Palesztnában.

1919-ben	57.000 lélek
1924-ben	95.000 „
1927-ben	156.000 „
1930-ban	170.000 „
1932-ben	200.000 „
1933-ban	kb. 250.000 „

A zsidó ipar fejlődése.

Év	Vállalatok száma	Foglalkoztatottak száma	Befektetett tőke
1921	—	2.000	500.000
1925	—	4.900	1,500.000
1930	2300	11.000	2,300.000
1932	2900	16.500	4.500.000
1933	kb. 3400	kb. 20.000	kb. 6,000.000

Palesztina exportja és importja.

Év	Export (fontokban)	Import (fontokban)
1929	1,500.000	7,100.000
1930	1,900.000	7,000.000
1931	1,600.000	5,940.000
1932	2,400.000	7,770.000
1933 becslés szerint	2,800.000	9,000.000

A palesztinai építőiparba befektetett összegek.

1926-ban	1,141.000 palesztinai font
1929-ben	1,742.000 „ „
1930-ban	2,449.000 „ „
1931-ben	2,721.000 „ „
1932-ben	2,946.000 „ „

A tel-avivi keleti vásár fejlődése.

	1929 évben	1932 évben	1934-ben előreláthatólag
A kiállítás területe	26.000 m ²	50.000 m ²	100.000 m ²
Palesztinai kiállítók száma	209	405	800
Külföldi kiállítók száma	121	821	1.600
Látogatók száma	120.000	300.000	500.000

A KKL földterületének növekedése:

1914-ben	20.785 dunam
1920-ban	24.294 „
1923-ban	98.074 „
1925-ben	177.530 „
1926-ban	192.010 „
1929-ben	282.993 „
1930-ban	293.793 „
1933-ban	330.000 „

A palesztinai zsidó földbirtokmegoszlása 1932-ben.

A Keren Kayemeth Leisrael tulajd.	330.000 dunam
PICA tulajdonában	380.000 „
Zsidó magántulajdonban	520.000 „

Összesen: 1,230.000 dunam

A zsidó mezőgazdasági telepítés fejlődése.

Év	Kolóniák száma	Megművelt föld (dunam)	Kolóniák lakossága
1901	20	120.000	5.000
1922	72	410.000	17.500
1927	100	460.000	30.000
1932	111	520.000	47.500

Clonista iskolák (1932).

	Iskolák száma	Tanulók	Tanerők
Gyermekkertek	140	5165	180
Elemi iskolák	110	15587	551
Középiskolák	5	1527	96
Tanítóképző	4	400	44
Műszaki iskolák	6	463	46
Összesen	265	23142	917

Azonkívül: Héber egyetem 250 és a haifai Technikum 125 hallgatóval.

A KKL-persely

eddig bevétele egymillió font. A zsidó föld megváltásának alapja a KKL-persely!

Az aranykönyv

diszes sorozata azoknak a neveknek, kik érdemeket szereztek a zsidó nép megújodása érdekében.

N e d a r i m

Ne csak imával, de pénzzel is szolgáljátok a nép és a föld uj egyesülését!

Szófer Hajeled

Gyermekeitek életének szerencsés eseményeit kapcsoljátok össze népetek jövő sorsával!

Általános adomány

Minden alkalommal gondoljatok arra, hogy csak a zsidó otthon biztosítja mindnyájunk jövőjét!

„Előbb jön a föld megváltása,
a nép megváltása csak ezután
következik.“

Felelős kiadó: Marton Ede
VI., Andrásy út 67.
Globus mélynyomása, Budapest.

KEREN KAYEMETH LEISRAEL, magyar-
országi irodája, Budapest, VI., Andrásy
út 67. Telefon: 28-4-89. Postatakarék-
pénztári csekk száma: 17.762.

Országos Rabbiképz - Zsidó Egyetem Könyvtára